

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії
проф. Олександр БІЗЮДІН

«25» квітня

ПРОГРАМА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ
«ФІЛОЛОГІЯ»

Освітньо-науковий ступінь «Доктор філософії»

Освітньо-наукова програма Філологія

Спеціальність 035 Філологія

(денна та заочна форми навчання)

Умань – 2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму вступного випробування, що містить вимоги до дослідницької пропозиції за спеціальністю (ОС «Доктор філософії». Освітньо-наукова програма: «Філологія». Спеціальність 035 Філологія), укладено відповідно до Додатку 11 «Правила прийому на навчання для здобуття вищої освіти в аспірантурі та наукового ступеня в докторантурі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини в 2024 році».

Програму укладено з урахуванням особливостей освітньо-наукової програми «Філологія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Програма містить вимоги щодо процедури підготовки, презентації та оцінювання дослідницької пропозиції вступників за спеціальністю 035 Філологія (ОС «Доктор філософії»).

Складовою вступних випробувань, як процедури відбору вступників до освітньо-наукової програми «Філологія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальності 035 Філологія в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, є співбесіда на основі поданої дослідницької пропозиції, яка передбачає презентацію попередньо підготовленого вступником документу та обговорення його змісту.

Основною метою дослідницької пропозиції є встановлення рівня обізнаності вступника щодо потрібних для проведення певного наукового дослідження знань і вмінь, визначення його здатності сформулювати та обґрунтувати вихідні наукові положення та ідеї; схильності вступника до самостійного аналізу фундаментальних та прикладних наукових проблем, а також мотивації та здатності до розвитку дослідницьких компетентностей з обґрунтування актуальної наукової проблеми з філології.

Вступник повинен знати:

- основні напрями дослідження звукової будови української мови;
- різновиди комбінаторних модифікацій;
- історичні та позиційні зміни голосних і приголосних звуків (фонем);
- історію та принципи українського правопису;

- особливості лексичної системи української мови;
- семантичні зв'язки та парадигматичні відношення між словами;
- типологію і класифікацію фразеологізмів, їхні функціональні властивості;
- історію лексикографії, типи лексикографічних праць і принципи побудови їх;
- словотвірні процеси в українській мові, синхронний і діахронний словотвір, способи словотвору;
- морфемну структуру слова, типи морфем;
- актуальні напрями дослідження граматичної будови мови;
- диференційні ознаки різних типів мовних одиниць;
- лексико-семантичні розряди (групи) і структурно-семантичні типи лексичних та граматичних одиниць, принципи класифікації їх;
- основні принципи, методи і прийоми лінгвістичного дослідження тексту;
- основні концепти системної методології сучасного мовознавства.

Вступник повинен **вміти**:

- аналізувати мовні явища, систематизувати їх, робити висновки та узагальнення;
- визначати види і причини виникнення комбінаторних і позиційних модифікацій, історичних і позиційних чергувань та аналізувати їх;
- характеризувати етапи становлення і принципи українського правопису;
- аналізувати одиниці лексичної системи української мови;
- визначати й аналізувати семантичні зв'язки та парадигматичні відношення між словами;
- здійснювати класифікацію різних типів фразеологізмів і характеризувати їхні функціональні властивості;
- характеризувати лексикографічні праці, визначати типи і принципи побудови їх;

- аналізувати словотвірні процеси в українській мові, синхронний і діяхронний словотвір, способи словотвору;
- характеризувати морфемну структуру слова, типи морфем, їхні функції;
- встановлювати лексико-семантичні розряди (групи) і структурно-семантичні типи лексичних та граматичних одиниць та аналізувати їх;
- виділяти диференційні ознаки різних типів граматичних одиниць;
- виконувати всі види мовних розборів слів, словосполучень, речень;
- застосовувати теоретичні знання для виконання практичних завдань;
- комплексно аналізувати історичні джерела та історичні факти;
- системно мислити і синтетично використовувати набуті знання у дослідницькій діяльності;
- застосовувати основні принципи, методи і прийоми лінгвістичного дослідження тексту;
- характеризувати основні концепти системної методології сучасного мовознавства.

Дослідницька пропозиція за спеціальністю подається вступником (у друкованому та електронному вигляді) разом з іншими документами, передбаченими п. 6.5 Додатку 11 «Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти в аспірантурі та наукового ступеня в докторантурі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини в 2023 році». Результати дослідницької пропозиції враховуються під час конкурсного відбору здобувачів ступеня доктора філософії (п. 7.1. Додатку 11).

Політика вступного випробування передбачає дотримання принципів академічної доброчесності, визначених Кодексом академічної доброчесності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

ОРІЄНТОВНІ ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМИ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

Дослідницька пропозиція за спеціальністю – це науковий текст (реферат), в якому на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, матеріалів періодичної преси, Інтернет-ресурсів тощо) здійснено обґрунтування актуальної наукової проблеми з філології, яку вступник планує досліджувати під час навчання на освітньо-науковій програмі «Філологія».

Орієнтовна тематика наукових досліджень

Інноваційні процеси в сучасній українській мові, українська мова в різних дискурсах (науковий, навчально-педагогічний, релігійний, політичний та ін.). Діалекти української мови: лексико-тематичні групи у східноpodільських говірках; динамічні процеси у говірках української мови. Історія української мови: формування лексичних груп; мова пам'ятки/ок у контексті розвитку української літературної мови; ономастичний простір пам'ятки/ок.

Інші актуальні проблеми за напрямками та пріоритетами.

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ОФОРМЛЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

Якщо вступник має певні здобутки або власні розробки за тематикою дослідницької пропозиції (статті, тези, виступи на конференціях) або обрану і затверджену тему дисертаційної роботи на засіданні Вченої ради Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, то це доцільно відзначити в тексті дослідницької пропозиції.

Реферат як дослідницька пропозиція за спеціальністю повинен бути:

- інформативним, об'єктивним, відрізнитися повнотою викладу;
- коректно оцінювати матеріал, що міститься в першоджерелі;
- продуктивним – містити творче або критичне осмислення джерел, що реферуються.

Стиль викладення матеріалу – науково-діловий.

Структура реферату містить такі елементи: титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина (розділи, пункти і підпункти), висновки, список використаних джерел, додатки.

Титульний аркуш є першою сторінкою реферату (Додаток 1).

Зміст реферату (Додаток 2) розташовують з нової сторінки безпосередньо після титульної. До змісту включають: вступ; послідовно перелічені назви всіх розділів, підрозділів, висновки; список використаних джерел; додатки.

Матеріал розподіляється рівномірно відповідно до плану реферату:

– вступ (мають бути обґрунтовані актуальність та практичне значення обраної теми реферату, визначені мета та завдання роботи). Оцінюючи стан дослідження наукової проблеми, треба коротко висвітлити ту низку відомих авторів наукових уявлень, яка склалася в науці з цієї проблеми;

– основна частина (розкривається тема реферату шляхом висвітлення основних питань). Зміст реферату має відповідати його темі, меті і завданням. У розділах основної частини необхідно послідовно розкрити всі передбачені планом питання, обґрунтувати, пояснити основні положення, підкріплюючи їх конкретними прикладами і фактами, формулювати думки чітко, просто, правильно і недвозначно. Текст має бути логічно структурований;

– висновки – науково-теоретичні та практичні підсумки проведеного аналізу за проблематикою реферату (оцінити ступінь досягнення мети і виконання завдань роботи; перерахувати і стисло охарактеризувати відомі наукові підходи досліджених проблеми, а також виділення нових аспектів, дискусійних питань, що підлягають подальшому вивченню; визначити, що є цінним у реферованих роботах, що вимагає додаткового аналізу й уточнення, а що викликає сумніви); теоретичні та практичні рекомендації, що впливають з проведеного аналізу;

– список використаних джерел;

– додатки.

Вимоги до оформлення реферату

Обсяг реферативної роботи – 15-20 сторінок. До загального обсягу роботи не входять список використаних джерел, додатки, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів підлягають суцільній нумерації. Робота має бути акуратно написана від руки або надрукована з дотриманням стилістичних і граматичних норм. У тексті обов'язково повинні бути посилання на літературу та інші джерела, що використовувалися при підготовці реферату.

Текст реферативної роботи викладається державною мовою.

Формат А-4, шрифт Times New Roman, кегль 14, міжрядковий інтервал 1,5, абзацний відступ 1,25 см, всі поля 2,5 см, редактор Word, тип файлу RTF.

У тексті слід використовувати символи за зразком: лапки типу «...», дефіс (-), тире (–), апостроф (’).

Посилання на використані джерела оформлюються у квадратних дужках, де через кому вказується номер джерела та сторінка цитування (зразок: [4, с. 56]).

Список використаних джерел оформляється за правилами згідно з ДСТУ 8302:2015.

Скорочення слів та словосполучень мають відповідати чинним стандартам з бібліотечної та видавничої справи (наприклад: Міністерство освіти і науки України (далі – МОН)).

Розділи та підрозділи мають містити заголовки, які належить точно відтворювати у змісті. Заголовки розділів, як правило, розміщують посередині рядка. Назви розділів друкують великими літерами без розділових знаків у кінці, без підкреслень. Заголовки розділів слід починати з належного відступу.

Абзацний відступ має бути однаковим у всьому тексті і дорівнювати п'яти знакам (стандартний відступ, визначений текстовими редакторами на ПК).

Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом, при друкованому виготовленні письмової роботи, повинна становити не менше двох рядків.

Нумерація сторінок має бути наскрізною. Порядковий номер сторінки позначають арабською цифрою і проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки чи рисок. Титульний аркуш (Додаток 1) включається до загальної нумерації сторінок письмової роботи, але номер сторінки на титульному аркуші не проставляють. Розділи слід нумерувати також арабськими цифрами.

Ілюстративний матеріал (малюнки, графіки, схеми тощо) слід розміщувати безпосередньо після першого посилання на нього в тексті. Якщо графік, схема, таблиця не поміщається на сторінці, де є посилання, їх подають на наступній сторінці.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

Обговорення та оцінювання дослідницької пропозиції відбувається на засіданні робочої групи кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Процедура обговорення дослідницької пропозиції включає:

- презентація дослідницької пропозиції (доповідь вступника до 10 хвилин);
- запитання до вступника;
- відповіді вступника на запитання;
- формулювання висновків робочої групи щодо поданої дослідницької пропозиції та її оцінювання.

Критерії оцінювання дослідницької пропозиції (реферату)

№ з/п	Критерії оцінювання
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження
2.	Складання плану реферату
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання
4.	Наявність достатньої кількості сучасних нормативних і наукових джерел.
5.	Дотримання правил реферування наукових публікацій
6.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження
7.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки)
8.	Переконливість презентації дослідницької пропозиції

Дослідницька пропозиція оцінюється за 200-бальною шкалою.

<i>Рівень</i>	<i>Бали</i>	<i>Характеристика усних відповідей</i>
---------------	-------------	--

	Не склав	0 – 99	вступник називає одиничні відомості, але не повністю розуміє зміст дослідницької пропозиції; не виявляє необхідного об'єму знань та вмінь.
Склав	Початковий	100	вступник виявляє поверхові знання і розуміння основних положень з теми дослідницької пропозиції, при цьому допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає значні помилки в мовленнєвому оформленні.
		101 – 109	вступник виявляє поверхові знання і розуміння основних положень з теми дослідницької пропозиції, але допускає деякі помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні.
		110 – 119	вступник виявляє поверхові знання і розуміння основних положень з теми дослідницької пропозиції, але допускає окремі помилки у викладі матеріалу; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає незначні помилки.
	Середній	120 – 129	вступник виявляє знання і розуміння основних положень з теми дослідницької пропозиції, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, частково відповідає на запитання, демонструє початкові вміння; допускає значні помилки в мовленнєвому оформленні.
		130 – 139	вступник виявляє знання і розуміння основних положень з теми дослідницької пропозиції, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, частково відповідає на запитання, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні.
		140 – 149	вступник виявляє знання і розуміння основних положень з теми дослідницької пропозиції, але допускає деякі помилки у викладі матеріалу; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, частково відповідає на запитання, демонструє початкові вміння; допускає незначні помилки в мовленнєвому оформленні.
	Достатній	150 – 159	вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень з теми дослідницької пропозиції, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал.
		160 – 169	вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень з теми дослідницької пропозиції, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є

			поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки.
		170 – 179	вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень з теми дослідницької пропозиції, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки.
	Високий	180 – 189	вступник ґрунтовно і повно викладає матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціальних явищ, наводить приклади досліджень.
		190 – 199	вступник ґрунтовно і повно викладає матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання.
		200	вступник ґрунтовно, повно та послідовно викладає матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу мовних явищ, наводить приклади досліджень.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Вакарюк Л., Панцьо С. Українська мова. Морфеміка і словотвір. – Тернопіль: Лілея, 1999. 220 с.
2. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматики укр. мови / І. Вихованець, К. Городенська; За ред. І. Вихованця. К.: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. 400 с.
3. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / автори: І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, С. О. Соколова; за ред. К. Г. Городенської. К. Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
4. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. – Вінниця: «Поділля, 2000», 2003. 464 с.
5. Мойсієнко А.К. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис простого ускладненого речення. К. ПП Я. Січовик, 2006. 240 с.
6. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту : посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Марія Крупа. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. 496 с.
7. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О. В. Крушельницька. К. : Кондор, 2003. 192 с.
8. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій / О. В. Кустовська. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 124 с.
9. Сучасна українська мова: Морфологія : підручник / Л. А. Алексієнко, О. М. Зубань, І. В. Козленко; за ред. А. К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К. : Знання, 2013. 524 с.
10. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін. / за ред. А. П. Грищенка. 2-ге вид., перероб. і допов. К. : Вища школа, 1997. 492 с.
11. Українська мова. Енциклопедія. Вид. 2–ге, випр. і доп. К.: Вид–во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. 824 с.

Затверджено на засіданні кафедри української мови та методики її навчання (протокол № 13 від 11 квітня 2024 р.)

Голова предметної комісії

Світлана ШУЛЯК

Завідувач кафедри української мови
та методики її навчання

Валентина РОЗГОН

**ЗГІДНО
З ОРИГІНАЛОМ**

ДОДАТКИ

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ СТРУКТУРНИХ СКЛАДОВИХ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

Додаток 1

Міністерство освіти і науки України

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

МАЙСТРЕНКО ВІТАЛІЙ ГРИГОРОВИЧ

КАТЕГОРІЯ ОЦІНКИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

ДОСЛІДНИЦЬКА ПРОПОЗИЦІЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

Ступінь вищої освіти «Доктор філософії»

Освітньо-наукова програма: Філологія

Спеціальність 035 Філологія

Умань – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖУВАНОЇ ПРОБЛЕМИ	
1.1. Дослідження оцінки: філософсько-психологічний аспект.....	
1.2. Оцінка як мовна категорія.....	
РОЗДІЛ 2. МОВНІ ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ТИПІВ ОЦІНКИ	
2.1. Маркери лінгвістичної оцінки.....	
2.2. Ментальні чинники створення оцінних висловлювань в українській літературній мові.....	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	